

МІНІСТЕРСТВО КУЛЬТУРИ ТА СТРАТЕГІЧНИХ КОМУНІКАЦІЙ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА МУЗИЧНА АКАДЕМІЯ УКРАЇНИ ІМЕНІ
П. І. ЧАЙКОВСЬКОГО

«Опера в національних культурах Європи»

(СПЕЦІАЛІЗАЦІЯ «ОПЕРНИЙ СПІВ»)

СПЕЦКУРС

Назимчук Дарії Анатоліївни

здобувачки ступеня доктора мистецтва

кафедри оперного співу

Творчий керівник:

Професор кафедри оперного співу,

заслужена артистка України

Семененко Ірина Валентинівна

Науковий керівник:

кандидат мистецтвознавства,

доцент, доцент кафедри теорії музики

НМАУ ім. П. І. Чайковського

Гоменюк Світлана Григорівна

План

1. Історія опери як жанру
2. Національні різновиди опери
3. Іспанська сарсуела
4. Список рекомендованої літератури

I. Історія опери як жанру

1. Зародження опери в Італії. Ренесансна музична драма.
2. Опера доби бароко: характерні особливості жанру.
3. Еволюція оперного жанру в класичний період.
4. Вольфганг Амадей Моцарт та його оперні шедеври: аналіз творчості на прикладі творів «Дон Жуан», «Весілля Фігаро» та «Чарівна флейта».
5. Трансформація опери в епоху романтизму.
6. Джузеппе Верді та його вплив на розвиток оперного жанру: аналіз творчої спадщини.
7. Опера XX століття: новаторство та специфіка жанру.

II. Національні різновиди опери

1. Італійська опера: опера серія (*opera seria*), опера буффа (*opera buffa*), бельканто, веризм.
2. Французька опера та її різновиди: гранд опера (*grand opera*), опера комік (*opera comique*), музична драма.
3. Німецька опера: зінгшпіль (*singspiel*), музична драма Ріхарда Вагнера.
4. Англійська опера: особливості жанру баладної опери.
5. Українська опера: історія становлення та визначні твори.

III. Іспанська сарсуела

1. Історія сарсуели: зародження та розвиток жанру в Іспанії.
2. Барокова сарсуела: становлення та основні риси жанру.
3. Романтична сарсуела: трансформація жанру у XIX столітті.
4. Класифікація романтичної сарсуели: характерні особливості великої (*zarzuela grande*) та малої (*zarzuela chico*) сарсуел.
5. Вплив європейської оперної класики на розвиток сарсуели.
6. Видатні композитори сарсуели: Франсіско Барб'єрі, Руперто Чапі, Мануель Фернандес Кабальєро.
7. Світова виконавська практика сарсуели: відродження та популяризація.

IV. Список рекомендованої літератури

1. Арканова, В. Інтерпретація сценічних творів Дж. Верді / В. Арканова // Музика. 1986. № 3. С. 12-13.
2. Архімович Л. Б. Шляхи розвитку української радянської опери / Л. Б. Архимович; Л. Б. Архімович; АН УРСР ; Ін-т мистецтвознавства, фольклору та етнографії ім. М. Т. Рильського. - Київ : Музична Україна, 1970. С 374.
3. Архімович Л. Українська класична опера: історичний нарис. — Київ: Образотворче мистецтво і музична література. 1957. С. 331.
4. Бас Л. Могутній талант (Дж. Верді) / Л. Бас // Розповіді про композиторів / Бас Л. Вид. друге, перероблене. — Київ : Музична Україна, 1978. С. 61-89.
5. Батталья Е. Про виконання творів Верді / Е. Батталья; Переклад з італійської О. Дембровська // Музика. 1975. № 2. С. 22-24.
6. Берлад М. І. Опера Дж. Верді "Трубадур": традиціоналізм та новаторство постановки (практичний аспект): магістерська наукова робота / Національна музична академія України імені П. І. Чайковського. Київ. 2021. С. 90.
7. Богданова І. В. Ріхард Вагнер та італійська опера останньої третини ХІХ століття / І.В. Богданова // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 2 (19) 2013. С.33-43.
8. Большакова, Т. В. Моцарт як реформатор виконавського мистецтва / Т. В. Большакова // Музичний світ В.А. Моцарта: шляхи досягнення : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяч. 250-річчю від дня народження В.А. Моцарта 6-8 грудня 2006 р. / Моцарт В.-А., про нього; Харківська держ. академія культури. — Харків : ХДАК. 2006. С.64-65.
9. Виставкіна О. І. Північнонімецький зінгшпіль: динаміка розвитку жанру (1752-1780-ті роки) / О. Виставкіна // Українське

музикознавство : (науково-методичний збірник) / НМАУ ім. П.І. Чайковського; Центр музичної україністики;. — К., 2014. — Вип. 40. — С.49-62.

10. Виставкіна О. І. Зингшпіль як жанрова модель у становленні німецької опери // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського Науковий журнал — № 3 (12). 2011. С. 55-63.
11. Вовкун В. В. Режисерські рефлексії «Набукко» Джузеппе Верді в театрах України наприкінці ХХ – початку ХХІ століть / Вовкун Василь Володимирович // Вісник Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. 2020. № 2. С. 281-285.
12. Гаврилова, Л. В. Опери Аціо Коргі «Il dissoluto assolto» і «Дон Жуан» Вольфганга Амадея Моцарта / Гаврилова Л. В. // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2011. № 4. С. 102-109.
13. Гнидь Б. П. Історія вокального мистецтва: Підручник. Київ: НМАУ ім. П. І. Чайковського, 1997. С. 320.
14. Гордійчук, Я. М. Становлення українського музичного театру і критика / Я. М. Гордійчук. – Київ: Музична Україна, 1990. С. 144.
15. Даньшина В. Французька опера бароко у музичному театрі початку ХХІ століття. До проблеми сучасних постановок опер Ж. Б. Люлі та Ж. І. Рамо / Даньшина Віра // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. Київ. 2007. Випуск 68 : Музика в просторі сучасності: друга половина ХХ — початок ХХІ ст. С. 190-199.
16. Драч І. Феномен класичного бельканто в італійській опері // Проблеми взаємодії мистецтва, педагогіки та теорії і практики освіти. 2006. № 17. С. 166–175.
17. Єфіменко А. Верді, католицька церква та сучасні рецепції опери «Дон Карлос» (Мюнхен-Зальцбург 2013) / А. Єфіменко // Українська музика : Науковий часопис. Щоквартальник / Львівська національна музична

- академія ім. М.В. Лисенка. Львів : ЛНМА ім. М.В. Лисенка, 2014. Число 1(11). С.58-72.
18. Іванова І., Куколь Г., Черкашина М. Історія опери: Західна Європа. XVII-XIX століття. – К.: Заповіт, 1998. С. 384.
 19. Кияновська Л. О. «Дон Жуан» Моцарта і традиції львівської моцартіани / Л. Кияновська // Українська музика : Науковий часопис. Щоквартальник / Львівська національна музична академія ім. М.В. Лисенка. Львів : ЛНМА ім. М.В. Лисенка, 2015. Число 3 (17). С.133-135.
 20. Кияновська Л. О. «Чарівна флейта» на львівській сцені: професійно, інтелігентно. вишукано. (Вогні рампи) / Л. Кияновська // Музика. Київ, 2013. №3 (393). С.16-19.
 21. Корній Л. Історія української музики: підручник для вищих муз. навч. закладів / Л. П. Корній – Київ, Харків, Нью-Йорк: М. Коць. 1996. С. 311.
 22. Корчова О. Веризм і Пуччіні - діалектика взаємозв'язку / О. Корчова // Науковий вісник Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2006. № 44 : Музика XX століття: погляд із XXI. С. 65-74.
 23. Корчова О. О. Джузеппе Верді, Ріхард Вагнер і Джакомо Пуччіні як творці авторського музичного театру / Корчова О. О. // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2010. № 2. С. 36-48.
 24. Красиліна, І. Opera-seria як символ досконалості у європейській культурі XVIII століття. Культурологічний альманах. 2024. Вип. 3 (11). С. 315-321.
 25. Красиліна, І. Ознаки пізньої seria в опері Антоніо Сальєрі «Арміда». Музичне мистецтво. 2024. № 1. С. 148.
 26. Левицький І. О. Нарис історії музики : підручник. Нью-Йорк : Українське видавництво «Говерля», 1964. С. 64 .
 27. Лю Бінцян. Веризм та його аналогії в музичному мистецтві Європи і Китаю: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав : 17.00.03 / Лю Бінцян ; Одес. держ. муз. акад. ім. А. В. Нежданової. Одеса, 2006. С. 16.

28. Любенко, Н. В., 2019. Музичний театр Іспанії ХІХ сторіччя у річищі культурно-історичних і духовних підвалин ренасім'єнто. Культура і сучасність, сс. 282-286.
29. Майорова, Л. «Дон Жуан» В. А.Моцарта: до проблеми конфлікту та конфліктності в музиці / Л. Майорова // Мистецтво та шляхи його осмислення в дослідженнях молодих науковців України : Матеріали ІХ Міжнародної науково-творчої конференції студентів та аспірантів / Харк. держ. ун-т мистецтв ім. І.П. Котляревського. Харків. 2009. С.105-107.
30. Машута, О. В. К проблеме эволюции жанра зингшпиля в творчестве В.А.Моцарта / О.В. Машута // Музичний світ В.А. Моцарта: шляхи досягнення : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяч. 250-річчю від дня народження В.А. Моцарта 6-8 грудня 2006 р. / Моцарт В.-А., про нього; Харківська держ. академія культури. Харків : ХДАК. 2006. С.93-95.
31. Микола Аркас (1853-1909): Біографія // Література рідного краю: Посібник – хрестоматія . Миколаїв. 2003. С 20-23.
32. Мовчан В. О. Французька лірична опера в динаміці жанрової традиції: автореф. дис. ... канд. мистецтвознав.: 17.00.03 / В. О. Мовчан ; ХНУМ ім. І.П. Котляревського; Наук.кер. Іванова І.Л. Харків, 2016. С. 18.
33. Мухіна Л. Українське вокальне виконавство у контексті європейської оперно-вокальної культури кінця ХІХ – початку ХХ століття : дис. ... докт. філософії : спец. 025 – музичне мистецтво / Сумський держ. пед. ун-т ім. А. С. Макаренка. Суми, 2021. 232 с.
34. Перейма О. З. Італійська опера ХХ століття: основні тенденції та напрямки розвитку : дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата мистецтвознавства : 17.00.03 / Львівська державна музична академія ім. М. В. Лисенка. Львів, 2007. С. 280.
35. Перейма О. З. Італійська опера після Другої Світової війни / О. Перейма // Художня культура. Актуальні проблеми : Наук. вісник / Ін-т проблем сучасного мистецтва. Київ. : Вид.дім А+С, 2006. Вип. 3. С. 590-601.

36. Петрова О. Англійська комічна опера ХХ століття: три версії жанру / О. Петрова // Київське музикознавство : 3б. ст. / Київський ін-т музики ім. Р.М. Глієра; НМАУ ім. П. І. Чайковського. К., 2011. Вип.38. С.124-134.
37. Подорлова В. Ф. «Дон Жуан» на сцені музичного театру сьогодення / В.Ф. Подорлова // Музичний світ В.А. Моцарта: шляхи досягнення : Матеріали міжнародної науково-практичної конференції, присвяч. 250-річчю від дня народження В.А. Моцарта 6-8 грудня 2006 р. / Моцарт В.-А., про нього; Харківська держ. академія культури. — Харків : ХДАК. 2006. С. 95-97.
38. Руцинський Ю. Опера «Чарівна флейта» Вольфганга Амадея Моцарта у постановці Веніаміна Тольби в Київському державному театрі опери та балету імені Тараса Шевченка / Ю. Руцинський // Українське музикознавство. 2016. № 42. С. 267-286.
39. Сакало О. В. «Чарівна флейта» Вольфганга Амадея Моцарта і давньоіранська міфологія / Сакало О. В. // Часопис Національної музичної академії України імені П. І. Чайковського. 2013. № 3. С. 55-62.
40. Шкварець В. П. Микола Миколайович Аркас: життя, творчість, діяльність / В. П. Шкварець. Миколаїв: Одеса. 2002. С. 178-180.
41. Яновська М. В. Вокально-виконавські стилі в контексті розвитку опери : магістерська робота / Криворізький державний педагогічний університет. Кривий Ріг, 2021. С. 101.
42. Alier, R., 1984. Qué es y en qué consiste La Zarzuela. Madrid : Ediciones Daimon. p. 132.
43. Amat, C. G., 2004. Historia de la música española. 5th. ed. Madrid : Aliansa Editorial.
44. Amorós, A., Costas, C. J., 1987. La Zarzuela de cerca. Madrid : Espasa-Calpe. p. 285.
45. Apreciación Musical – Encuentros con la Música [blog] 15 January. Available at: URL: <https://apreciacionmusicalencuentros.blogspot.com/2016/01/elina-garancamezzosoprano-gala-de.html>

46. Caballero M. F. El dúo de La Africana. Zarzuela en un acto / letra de Echegaray M. Madrid : Zozaya Editor, 1893. P. 76.
47. Casares Rodicio E., 1999. Historia gráfica de la zarzuela : Músicas para ver. Madrid: ICCMU. p. 312.
48. Gimenez G., Nieto M. El Barbero del Sevilla. Zarzuela en un acto / letra de los srs. Perin y Palascios. Madrid : Sociedad Anónima Casa Dotésio, 1901. P. 62.
49. Iberní L. G. Controversias entre ópera y zarzuela en la España de la Restauración. Cuadernos de música iberoamericana. 1997. Vol. 2–3. P. 157–164.
50. Maynes V. «Historia de la Opera XIX. La lírica en España». Opera Actual. Historia de la opera / zarzuela : revista de Barcelona. 2018. № 212. URL: <https://www.operaactual.com/historia-de-la-opera/oa-212-historia-de-la-opera-xxix-la-lirica-en-espana-i/>
51. Moreno, A. M., 1983. Historia de la música española. 4rd ed. Madrid : Aliansa Editorial.
52. Ramón, J., 2016. R. Chapi: Carceleras de «Las Hijas del Zebedeo».
53. Salazar, A., 1955. El gran siglo de la música Española. Revista Musical Chilena, 9 (45), p.p. 14-28.
54. Sanlúcar, M., 2005. Sobre la guitarra flamenca: teoría y sistema para la guitarra flamenca. Córdoba : Ayuntamiento de Córdoba. p. 51.
55. Tovar, J., 2020. El nacimiento y evolución de la zarzuela en el siglo XIX: ópera cómica española. Anuario de Filosofía de la Música, pp. 75-91.